

Seat
No.

Set P

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Prakrit Language (230119101)

Day & Date: Sunday, 24-12-2023

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

12

- 1) ——— भाषेस प्रारंभीची भाषा मानली जाते.

अ) संस्कृत	ब) छांदस
क) प्राकृत	ड) अपभ्रंश
- 2) चीन व तुर्कस्तान प्रदेशात प्राप्त अशोक यांच्या शिलालेखाची भाषा ——— आहे.

अ) पैशाची	ब) बन्दू
क) निया	ड) शौरसेनी
- 3) मराठी भाषेचा विकास या ——— प्राकृत भाषेतून झाला आहे.

अ) पाली	ब) महाराष्ट्री
क) मागधी	ड) शौरसेनी
- 4) ——— प्राचीन भाषा म्हणजे व्याकरणीय नियमाने संस्कार करून निर्माण झालेली भाषा होय.

अ) चिनी	ब) इंग्रजी
क) संस्कृत	ड) मराठी
- 5) ऋग्वेदातील प्राचीन ऋचांची भाषा ——— मानली जाते.

अ) कन्नड	ब) महाराष्ट्री
क) प्राकृत	ड) छांदस
- 6) मार्कंडेय यांनी व्याकरण विषयक ——— ग्रंथ लिहिला.

अ) अष्टाध्यायी	ब) प्राकृत प्रकाश
क) प्राकृत सर्वस्व	ड) सिद्धहेमशब्दानुशासन
- 7) ई. पू. 1600 ते ई. पू. 600 ——— भारतीय भाषा काळ आहे.

अ) प्राचीन	ब) आधुनिक
क) मध्ययुगीन	ड) अश्मयुगीन
- 8) विद्वानांनी ठोकळ स्वरूपात विश्वातील सर्व भाषास ——— परिवारात विभक्त केले आहे.

अ) 18	ब) 21
क) 12	ड) 7
- 9) ब्राह्मी लिपी व्यतिरिक्त सम्राट अशोकांचे शिलालेख ——— लिपीमध्ये मिळतात.

अ) खरोष्ठी	ब) शारदा
क) देवनागरी	ड) गुरुमुखी

- 10) मथुरा प्रदेशात बोलल्या जाणाऱ्या प्राकृत भाषेत ---- म्हटले जात असे.
अ) मागधी ब) अर्धमागधी
क) शौरसेनी ड) महाराष्ट्र
- 11) ---- यांनी आपल्या ग्रंथात सर्वप्रथम प्राकृत बोलल्या जाणाऱ्या पात्रांचे निर्देश केला आहे.
अ) वररुची ब) उद्योतनसूरी
क) हेमचंद्र ड) भरतमुनि
- 12) विकासाच्या दृष्टीने प्राकृत व संस्कृत भाषास भाषाशास्त्रींनी ---- म्हटले आहे.
अ) मित्र ब) सहोदरा
क) भ्राता ड) माता-पुत्री

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) पैशाची प्राकृत
ब) अंगप्रविष्ट आगम
क) महाराष्ट्री प्राकृत
ड) शिलालेखी प्राकृत
इ) तत्सम शब्द
ई) निया प्राकृत

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) प्राकृत व्याकरण विषयक माहिती सांगून त्यांच्या रचना सांगा.
ब) मध्ययुगीन आर्यभाषाकाळ विषयक माहिती द्या.
क) अर्धमागधी आगम ची माहिती थोडक्यात द्या.
ड) नाटक साहित्यातील प्राकृत भाषेची माहिती द्या.

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) प्राकृत भाषेच्या उद्गमविषयीची विविध मतांची चर्चा करून तिचे स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
ब) प्राकृत भाषेच्या आधुनिक काळापर्यंतच्या विकासाचे विश्लेषण करा.

12

प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा.

- अर्वाचीन प्राकृत ची माहिती देऊन प्राकृत भाषिक शब्दांच्या वर्गीकरणाबद्दल चर्चा करा.

12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ardhamagdhi Aagam (230119102)**

Day & Date: Tuesday, 26-12-2023
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

12

- 1) सामान्य जनांसाठी भ. महावीरांनी ---- भाषेत उपदेश दिला.
अ) संस्कृत ब) पाली
क) प्राकृत ड) नागरी
- 2) तीर्थकरांची वाणी ज्या ग्रंथामध्ये आहे त्यास ---- म्हणतात.
अ) पिटक ब) आगम
क) ग्रंथ ड) महाग्रंथ
- 3) अन्तकृदृशांगमध्ये ---- वर्णन आहे.
अ) औपपातिक सूत्राचे ब) चक्रवर्तीचे
क) केवलीचे ड) महापुरुषाचे
- 4) दिगंबर आगम साहित्याची भाषा ---- आहे.
अ) शौरसेनी ब) मागधी
क) पाली ड) महाराष्ट्री
- 5) साधूंच्या भोजनविषयक दोष-अदोष विषयक वर्णन ---- मध्ये आहे.
अ) आचारांग ब) पिंडनिर्युक्ति
क) वीरस्तुति ड) मूलसूत्र
- 6) पिंडनिर्युक्ति ग्रंथाचे कर्ता ---- असून ---- गाथा आहेत.
अ) कुंदकुंदाचार्य - 700 ब) गुणधर - 710
क) भद्रबाहु - 671 ड) भद्रबाहु - 489
- 7) व्याख्याप्रज्ञप्रि यालाच ---- असेही म्हणतात.
अ) द्रव्यसंग्रह ब) आचारांग
क) भगवतीसूत्र ड) वीरस्तव
- 8) प्रथम वाचना पाटलीपुत्र येथे ---- यांच्या नेतृत्वात संपन्न झाली.
अ) भद्रबाहु ब) स्थूलिभद्र
क) हरिभद्र ड) कुंदकुंद
- 9) भ. महावीरांच्या दिव्यध्वनीद्वारे केलेल्या उपदेशास ---- यांनी सूत्रामध्ये रचना केली.
अ) गणधर ब) केवली
क) मूककेवली ड) पट्टाचार्य

- 10) द्वादशांगातील दूसरे अंग ---- आहे.
 अ) आचारांग ब) सूत्रकृतांग
 क) कल्पसूत्र ड) राजप्रशेसनीय
- 11) आचारांगातील प्रथम अध्ययनाचे नांव ---- आहे.
 अ) जीवाधिकार ब) शस्त्रपरिज्ञा
 क) द्रव्याधिकार ड) ज्ञेयाधिकार
- 12) आगमातील अंगाची संख्या आहे.
 अ) 10 ब) 11
 क) 12 ड) 6

- प्र.2 टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) 12
 अ) तीर्थंकर भ. महावीरांचा उपदेश व आगम
 ब) प्रथम वाचना
 क) मूलसूत्र
 ड) आगम साहित्य लेखन
 इ) व्यवहारसूत्र
 ई) अंग आगम
- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12
 अ) छेदसूत्रांचा परिचय द्या.
 ब) मूलसूत्र उत्तराध्ययन वर्णन करा.
 क) आचारांगातील शस्त्रपरिज्ञा अध्ययन स्पष्ट करा.
 ड) आगमाची व्याख्या सांगून महत्त्व सांगा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 12
 अ) अर्धमागधी आगम निर्मितीतील वाचनांची माहिती द्या.
 किंवा
 ब) आचारांगमधील 9 अध्ययनाचा सार सांगा.
- प्र.5 लोकविचय अध्ययनाचा सार सांगून महत्त्व सांगा. 12

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Nemichandra aani Dravyasangraha (230119103)**

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) द्रव्यसंग्रह ग्रंथात मंगलाचरणामध्ये ——— देवास वंदन केले आहे.
अ) भ. महावीर ब) भ. पार्श्वनाथ
क) वृषभ ड) शांतीनाथ
- 2) जो आत्म्याला संसारी दुःखापासून दूर करून उत्तमस्थानी नेतो त्यास ——— म्हणतात.
अ) मार्ग ब) धर्म
क) कर्म ड) ज्ञान
- 3) द्रव्यसंग्रह ग्रंथाचे रचयिता आ. ——— हे आहेत.
अ) अकलंक ब) कुंदकुंद
क) नेमिचंद्र ड) जिनसेन
- 4) कर्म परमाणूंचे आत्मप्रदेशास बांधले जाणे हयास ——— म्हणतात.
अ) निर्जरा ब) मोक्ष
क) संवर ड) द्रव्यबंध
- 5) गयनास सहकारी कारण ——— आहे.
अ) धर्मद्रव्य ब) अधर्मद्रव्य
क) पुद्गल द्रव्य ड) कालद्रव्य
- 6) जीव व्यवहारनयाने ——— आहे.
अ) ज्ञानी ब) अज्ञानी
क) मूर्तिक ड) अविकारी
- 7) द्रव्यसंग्रह या ग्रंथाची भाषा ——— प्राकृत आहे.
अ) शौरसेनी ब) मागधी
क) पेशाची ड) अर्धमागधी
- 8) जीवमजीवं दव्वं ——— जेण णिद्धिं ।
देविंदविंदवदं वंदे तं ——— सिरसा ॥
अ) जिणवसहेन-सव्वदा ब) जिणवरवसहेण-सव्वदा
क) जिनवरवसहेन-फासा ड) णिच्चयणयदो-चेदा
- 9) समणा ——— णेया पंचेदिय णिम्मणा परे सव्वे ।
बादरसुहुमेइंदी सव्वे ——— इदरा य ॥
अ) णिक्कम्मा-संजुत्ता ब) अट्टगुणा-मुत्तो
क) अमणा-पज्जत ड) किंचूणा-पज्जाया

- 10) ठाणजुदाण ——— पुग्गलजीवाण ठाणसहयारी ।
छाया जह पहियाणं ——— नेव सो धरई ।।
अ) अधम्मो—गच्छंता ब) धम्मो—पच्छतां
क) अज्जीवो—मच्छंता ड) धम्माधम्मो—अच्छंता
- 11) पंच पापांचा त्याग करण्यास ——— म्हणतात.
अ) यज्ञ ब) व्रत
क) ज्ञान ड) आत्मा
- 12) ज्यामध्ये स्पर्श, रस, गंध, वर्ण हे गुण असतात त्यास ——— म्हणतात.
अ) मूर्तिक ब) अमूर्तिक
क) ज्ञान ड) कर्म

प्र.2 भाषांतर करा. (को. 4)

12

- अ) सम्मद्दंसणणाणं चरणं मोक्खस्स कारणं जाणे ।
ववहारा णिच्चयदो तत्तियमइओ णिओ अप्पा ।।
- ब) वदसमिदिगुत्तीओ धम्माणुपिहा परिसहजओ य ।
चारितं बहुभेयं णायव्वा भावसंवरविसेसा ।।
- क) धम्माधम्मो कालो पुग्गलजीवा य संति जावदिये ।
आयासे सो लोगो तत्तो परदो अलोगुतो ।।
- ड) होंति असंरवा जीवे धम्माधम्मे अणंत आयासे ।
मुत्ति तिविह पदेसा कालस्सेगो ण तेण सो काओ ।।
- इ) जीवो उपओगमओ अमुत्ति कत्ता सदेहपरिमाणो ।
भोत्ता संसारत्थो सिध्दो सो विस्ससोड्ढगई ।।
- ई) गइपरिणयाण धम्मो पुग्गलजीवाण गमणसहयारी ।
तोयं जह मच्छाणं अच्छंता नेव सो णेई ।।

प्र.3 थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) प्रथम अध्यायातील सार सांगा.
ब) द्रव्याश्रव व भावाश्रव यातील भेद सांगा.
क) पुद्गल द्रव्याचे पर्याय भेद कथन करा.
ड) प्रमाद किती व कोणते? विस्ताराने सांगा.

प्र.4 सविस्तर चर्चा. (कोणताही एक)

12

- अ) सम्यक्ज्ञानाचे प्रकार सांगून त्याची विशेषता सांगा.
किंवा
ब) बंधाचे भेद सांगून त्याची कारणे सांगा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा.

12

- द्रव्यसंग्रहाच्या द्वारे षड्द्रव्यांची माहिती सांगा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Prakrit Language & Literature: Research Methodology (230119105)

Day & Date: Thursday, 28-12-2023
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) ——— हे प्राथमिक तथ्य संकलनाचे माध्यम आहे.
अ) प्रश्नावली
ब) दुर्मिळ लेख
क) शासकीय गजेटियर
ड) वर्तमानपत्र
- 2) ——— म्हणजे सोडवण्यासाठी समोर आलेला प्रश्न होय.
अ) गृहितक
ब) अहवाल लेखन
क) तथ्य विश्लेषण
ड) संशोधन समस्या
- 3) मध्ययुगीन प्राकृत मुक्तक रचना बहुतांश ——— प्राकृत भाषेत आहेत.
अ) महाराष्ट्री प्राकृत
ब) पाली प्राकृत
क) निया प्राकृत
ड) पैशाची प्राकृत
- 4) सम्राट खारवेल याचे जीवन चरित्र ——— येथे उपलब्ध आहे.
अ) खंडगिरी शिलालेखात
ब) गिरनार शिलालेखात
क) प्राकृत साहित्यात
ड) संस्कृत नाट्य साहित्यामध्ये
- 5) 'संशोधन' म्हणजे कोणत्याही ज्ञान शाखेत नविन तत्वे अथवा तथ्ये शोधण्यासाठी आणि जुनी तत्वे यांचे पुन्हा-पुन्हा परिक्षण करण्यासाठी केलेला ——— अभ्यास होय.
अ) पारंपारिक व रुढीवादी
ब) चिकित्सक व पध्दतशीर
क) व्यक्तिनिष्ठ व अतार्किक
ड) गणितीय व वैचारिक
- 6) प्राकृत भाषेचे बहुतांश व्याकरण विविध विद्वान् यानी ——— भाषेत लिहिले.
अ) महाराष्ट्री प्राकृत
ब) मागधी
क) संस्कृत
ड) पैशाची
- 7) अभ्यासक यांच्या मते प्राचीन महाराष्ट्र प्रवेशातील जनभाषा ही ——— प्राकृत असल्याचे मानले जाते.
अ) महाराष्ट्री प्राकृत
ब) पाली प्राकृत
क) निया प्राकृत
ड) पैशाची प्राकृत
- 8) ज्या संकल्पना, सिद्धांत, निष्कर्ष स्वीकृत झालेले आहेत त्यांचे प्रामाण्य पुन्हा-पुन्हा तपासून पहाणे हे त्या अध्ययन विषयांच्या ——— कार्य आहे
अ) अभ्यासकांचे
ब) निवृत्तांचे
क) विद्यार्थ्यांचे
ड) बालकांचे

- 9) ——— म्हणजे तथ्य, तत्वे अथवा एखादी गोष्ट शोधण्यासाठी करण्यात येणारी चिकित्सा किंवा सतत पद्धतशीर केलेले परिश्रम होय.
 अ) संकल्पना ब) सिध्दांत निष्कर्ष
 क) संशोधन पध्दती ड) चिकित्सा
- 10) संशोधन कार्याच्या सुरवातीस संशोधनकर्त्यास अध्ययनासाठी एखाद्या विषयाच्या ——— निवड केली जाते.
 अ) दृष्टीची व विकारांचे ब) पैलुची अथवा सामान्य विशेष क्षेत्राची
 क) पुस्तकांची व संदर्भाची ड) संकल्पनेची व मतांची
- 11) ———म्हणजे प्रकाशित, अप्रकाशित व ग्रंथालयातिल जुने ग्रंथ, पुस्तके, मासिके, वर्तमानपत्र व शोध निबंध यांचे वाचन करून त्यांची संशोधनात मांडणी करणे होय.
 अ) प्रयोग ब) प्रयोग शालिन
 क) पुरातत्व स्थल ड) साहित्यिक सर्वेक्षण
- 12) नियंत्रित परिस्थितित निरीक्षण व परिक्षण याद्वारे केल्या जाणाऱ्या पद्धतशीर अध्ययनास ——— संशोधन आराखडा असे म्हणतात.
 अ) अन्वेषणात्मक पध्दती ब) वर्णनात्मक पध्दती
 क) प्रयोगात्मक पध्दती ड) निदानात्मक पध्दती

प्र.2 टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

12

- अ) दुय्यम तथ्ये
 ब) संशोधनातील नैतिकता
 क) गृहीतकृत्याची उगमस्थाने
 ड) साहित्य सर्वेक्षण
 इ) नमुना
 ई) निरीक्षण पध्दतीचे गुण-दोष

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) संशोधनाची व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करा.
 ब) संशोधन प्रक्रियेचे स्वरूप सांग.
 क) संशोधन समस्या व समस्या सूत्रण म्हणजे काय?
 ड) चांगल्या संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 प्रतिदर्श (नमुना) निवड व त्याच्या पध्दतीचे प्रकाराचे वर्णन करा.

12

अथवा

आदर्श गृहीतकृत्याचे गुण व परीक्षण पायऱ्या आकृतीबंध स्वरूपात स्पष्ट करा.

प्र.5 तथ्य संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

12

Seat
No.

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Prakrit Language & Literature: Research Methodology (230119105)

Day & Date: Thursday, 28-12-2023
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 उचित पर्याय चुनिए।

12

- 1) ——— यह प्राथमिक तथ्य—एकत्रीकरण का साधन है।
 अ) प्रश्नावली
 ब) दुर्लभ लेख
 क) सरकारी गजेटियर
 ड) समाचार पत्र
- 2) ——— अर्थात् हल किए जाने वाला प्रश्न है।
 अ) परिकल्पना
 ब) रिपोर्ट लेखन
 क) तथ्य विश्लेषण
 ड) संशोधन समस्या
- 3) मध्यकालीन प्राकृत मुक्तक रचनाएँ अधिकांशतः ——— प्राकृत भाषा में हैं।
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत
 ब) पाली प्राकृत
 क) निया प्राकृत
 ड) पैशाची प्राकृत
- 4) सम्राट खारवेल की जीवनी ——— पर उपलब्ध है।
 अ) खंडगिरी शिलालेख में
 ब) गिरनार शिलालेख में
 क) प्राकृत साहित्य में
 ड) संस्कृत नाटक साहित्य में
- 5) 'अनुसंधान' का अर्थ ज्ञान की किसी भी शाखा में नए सिद्धांतों या तथ्यों की खोज करना और पुराने सिद्धांतों की फिर से जांच करना ——— अध्ययन है।
 अ) पारंपरिक और रूढ़िवादी
 ब) नैदानिक और व्यवस्थित
 क) व्यक्तिपरक और अपरिमेय
 ड) गणितीय और वैचारिक
- 6) प्राकृत भाषाके अधिकांश व्याकरण विभिन्न विद्वानोंद्वारा ——— भाषा में लिखे गए हैं।
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत
 ब) मागधी
 क) संस्कृत
 ड) पैशाची
- 7) विद्वानों के अनुसार प्राचीन महाराष्ट्र क्षेत्र की भाषा ——— प्राकृत मानी जाती है।
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत
 ब) पाली प्राकृत
 क) निया प्राकृत
 ड) पैशाची प्राकृत
- 8) स्वीकृत अवधारणाओं, सिद्धांतों, निष्कर्षों की वैधता की फिर से जांच करना अध्ययन के विषयों का ——— कार्य है।
 अ) विद्वान
 ब) सेवानिवृत्त
 क) छात्र
 ड) बालकोंका

- 9) ---- का अर्थ है किसी तथ्य, सिद्धांत या वस्तु की खोज के लिए व्यवस्थित या निरंतर प्रयास।
अ) अवधारणा ब) सिद्धांत निष्कर्ष
क) अनुसंधान पद्धति ड) थैरेपी
- 10) शोध कार्य के प्रारंभ में शोधकर्ता अध्ययन के लिए एक विषय के ---- का चयन करता है।
अ) दृष्टि और विकार ब) किसी बिंदू या सामान्य विशेष क्षेत्र
क) किताबें और संदर्भ ड) अवधारणाएं और राय
- 11) ---- का अर्थ प्रकाशित, अप्रकाशित और पुरानी पुस्तकों, पुस्तकों, पत्रिकाओं, समाचार पत्रों और शोध पत्रों को पढ़ना और अनुसंधान में व्यवस्थित करना है।
अ) प्रयोग ब) प्रयोग शालिन
क) पुरातत्व स्थल ड) साहित्यिक सर्वेक्षण
- 12) नियंत्रित परिस्थितियों में अवलोकन और परीक्षण के माध्यम से किए गए एक व्यवस्थित को ---- अनुसंधान डिजाइन कहा जाता है।
अ) खोजी पद्धति ब) वर्णनात्मक पद्धति
क) प्रायोगिक पद्धति ड) नैदानिक पद्धति

प्र.2 नोट लिखे। (कोई भी चार)**12**

- अ) दुय्यम प्रदत्त
ब) अनुसंधान में नैतिकता
क) परिकल्पना का उद्भव
ड) साहित्य सर्वेक्षण
इ) प्रतिदर्श (नमुना)
ई) अवलोकन पद्धति के गुण दोष

प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखिए। (कोई भी दो)**12**

- अ) अनुसंधान की व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करे।
ब) अनुसंधान प्रक्रिया का स्वरूप स्पष्ट करे।
क) अनुसंधान समस्या एवं समस्या चयन स्पष्ट करे।
ड) अच्छे अनुसंधान रूपरेखा की विशेषताये स्पष्ट करे।

प्र.4 प्रतिदर्श चयन के प्रकार एवं इसकी विधियों का वर्णन कीजिए।**12****अथवा**

आदर्श परिकल्पना के गुणों और उसके परीक्षण चरणों को रेखाचित्र के रूप में समझाइए।

प्र.5 डेटा संग्रह और उसके प्रकारों को समझाइए।**12**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Introduction to Prakrit Grammar (230119104)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

06

- 1) प्राकृतमध्ये आदी 'य' च्या स्थानी ---- होतो.
अ) त ब) ज
क) म ड) प
- 2) प्राकृतमध्ये ---- हे वर्ण नसतात.
अ) अ व ऋ ब) ऋ ऋ लृ
क) लृ च क ड) कृ, ऋ, प
- 3) मागधी प्राकृत भाषेत 'स' च्या स्थानी ---- चा वापर होतो.
अ) क्ष ब) श
क) ष ड) श्म
- 4) काही देशी शब्द ---- बोलीपासून व्यवहारात आले आहेत.
अ) मध्ययुगीन विदेशी ब) प्रांतीय
क) आधुनिक ड) वैदिक
- 5) प्राकृतमध्ये 'ए' व 'औ' च्या स्थानी ---- होतो.
अ) 'के' व 'वो' ब) 'ए' व 'ओ'
क) 'रे' व 'ते' ड) 'वे' व 'सो'
- 6) प्राकृतमध्ये 'ऋ' च्या स्थानी ---- होते.
अ) 'य' व 'र' ब) 'कृ' व 'वृ'
क) अ, इ, उ, रि ड) म, न, ण

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा.

06

- अ) वर्ण उच्चारण प्राकृत
- ब) 'य' श्रुती बाबत थोडक्यात माहिती द्या.
- क) विसर्ग परिवर्तनाबाबत थोडक्यात माहिती द्या.
- ड) 'वच्छ': विभक्ती प्रत्यय

- प्र.3** टीपा लिहा. **06**
प्राकृत वर्णमाला
- प्र.4** ध्वनी परिवर्तन: संक्षिप्त परिचय स्वर परिवर्तन **12**
किंवा
संयुक्त वर्ण त्याच्या प्राकृत नियमावली बाबत विशेष माहिती थोडक्यात द्या.

- 9) शहाबाजगढी आणि मनसेहरा येथील शिलालेख ---- लिपीत आहे.
 अ) ब्राह्मी ब) उर्दु
 क) खरोष्ठी ड) हिंदी
- 10) सम्राट खारवेल यांचा हाथीगुंफा शिलालेख ----येथे आहे.
 अ) गिरनार ब) औली
 क) सासाराम ड) उदयगिरी-खंडगिरी
- 11) इत्थिझमहामाता यांच्या नियुक्तीचा उल्लेख गिरनारच्या ---- शिलालेखमध्ये आहे.
 अ) प्रथम ब) द्वादश
 क) द्वितीय ड) पंचम
- 12) अशोकांच्या शिलालेखाचा काळ इसवी सन पूर्व ---- शतक आहे.
 अ) पाचवे ब) तिसरे
 क) सहावे ड) पहिले
- 13) हाथीगुंफा शिलालेख ---- यापासून प्रारंभ होतो.
 अ) णमो तथागतो ब) णमो उसहजिणं
 क) णमो भवगतो ड) णमो अरहंताणं
- 14) सम्राट खारवेल्याच्या मगध विजयाने ---- पळून गेला.
 अ) विजयानंद ब) सातकर्णी
 क) यवन डिमित ड) राष्ट्रकुट
- 15) सम्राट अशोकाच्या गिरनार शिलालेखात ---- परकीय राजाचा उल्लेख आला आहे.
 अ) नेपालियन ब) अँटिओक्स
 क) सिकंदर ड) हिटलर
- 16) सम्राट अशोकाने धर्मलिपी लिहिण्यासाठी ---- चा वापर केला.
 अ) कागद व पाने ब) शिलाफलक व स्तंभाचा
 क) लाकूड व लेखणी ड) ताम्रपट व पत्र्याचा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) देवानांप्रिय शब्द
 ब) सम्राट खारवेल यांची शिलालेखात उल्लेखित लोकोपयोगी कामांचे वर्णन करा?
 क) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखातील धार्मिक व आर्थिक दृष्टिकोन सांगा?
 ड) हाथीगुंफा प्रस्तरलेखाची माहिती द्या?
 इ) सम्राट अशोक यांच्या शिलालेखात उल्लेखित भाषिक व सामाजिक महत्त्व सांगा?
 ई) सम्राट खारवेल यांचे जीवनदर्शन यासंबंधी माहिती द्या?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखाचे प्रशासकीय दृष्टिकोनातून महत्त्व विषद करा.
 ब) सम्राट अशोकांच्या धर्मलिपी संबंधी माहिती द्या.
 क) ब्राह्मी लिपीचे स्वरूप सम्राट अशोकाचा शिलालेखांवरून लिहा.
 ड) गिरनार शिलालेखातील अशोकाचा समता विषयक दृष्टिकोन लिहा.

- प्र.4 अ)** सम्राट खारवेल यांच्या शिलालेखाचे महत्त्व विविध मुद्द्याद्वारे लिहा? **16**
- किंवा**
- ब)** सम्राट खारवेल यांचा कारभार व त्यांच्या विकास कामाची माहिती लिहा.
- प्र.5** सम्राट अशोकांच्या गिरनार शिलालेखाविषयी सविस्तर माहिती द्या. **16**

- 10) अगडदत्त आणि जबूस्वामी चरित्राच्या कथेचा स्त्रोत ---- रचना मानली जाते.
 अ) वसुदेवहिंडी ब) आदिपुराण
 क) पउमचरिउ ड) संवेगरंगशाला
- 11) 'जं वावीय विस रुक्खो विस फलं चव पावेई' या लोकोक्तिचा अर्थ आहे.
 अ) विष फल देणारे वृक्षांचे बीज पेरल्यास विष फलांचीच प्राप्ति होते.
 ब) मधूर फल देणारे वृक्षांचे बीज पेरल्यास विष फलांची प्राप्ति होते.
 क) विष फल देणारे वृक्षांचे बीज पेरल्यास आम्र फलांची प्राप्ति होते.
 ड) काटेरी फल देणारे वृक्षांचे बीज पेरल्यास विष फलांचीच प्राप्ति होते.
- 12) 'वसुदेवहिंडी' यानुसार दंडनीति या समाजव्यवस्थेची सुरुवात ---- यांनी केले.
 अ) अभिचंद्र ब) चक्षुष्मान
 क) विमलवाहन ड) नाभिराय
- 13) 'समराइच्चकहा' मध्ये प्रथम भवात ---- कथा वर्णित आहे.
 अ) राम-लक्ष्मण ब) गुणसेन-अग्नीशर्मा
 क) कंस-श्रीकृष्ण ड) नंद-मौर्य
- 14) 'समराइच्चकहा'नुसार अग्नीशर्मा गुणसेनाबद्दल ---- भावना बाळगतो.
 अ) निदानरूपी शल्य ब) युध्दाची भावना
 क) मित्रत्वाची भावना ड) गुरुशिष्य संबंध
- 15) 'उपदेशपद' रचनेत हरीभद्रसुरींनी ---- कथा रचिल्या आहेत.
 अ) 48 ब) 52
 क) 60 ड) 70
- 16) 'संवेगरंगशाला' या रचनेत ---- भावनेचे निरूपण आहे.
 अ) वात्सल्य ब) संवेग
 क) शील ड) धर्म

प्र.2 टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) आचार्य हरिभद्रसुरी
 ब) कुमारपाल प्रतिबोध
 क) उद्योतनसुरी यांच्या स्थापत्य आधाराने कथेचे प्रकार
 ड) 'संवेग रंगशाला'
 इ) 'नम्मयासुंदीकहा'
 ई) भाषा आधारित कथेचे प्रकार

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) कथा प्राप्त होणाऱ्या प्राकृत साहित्य संदर्भ विषयी संक्षिप्त चर्चा करा.
 ब) आचार्य वीरसेन यांच्याद्वारे प्रतिपादित धर्म कथा व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
 क) वसुदेवहिंडी या रचनेत आलेल्या लोभी प्राण्यांच्या कथेचे संक्षिप्त वर्णन करा.
 ड) विभिन्न प्राकृत कथाकोश साहित्य यांची थोडक्यात माहिती द्या.

- प्र.4** प्राकृत साहित्यामधील विविध दृष्टीने असलेले कथेचे प्रकार वर्णन करा. **16**
अथवा
प्राकृत कथा साहित्याचा विकास व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5** निलजसा लम्भकाची विषयवस्तु स्पष्ट करा. **16**

Seat
No.

Set P

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
प्राकृत कथा साहित्य आणि वासुदेवहिण्डी (MA16108)

Day & Date: Friday, 29-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 उचित पर्याय चुनिए।

16

- 1) विषय के दृष्टिकोन से दशवैकालिक सूत्र में कथा ——— के हैं।
 अ) 5 ब) 4
 क) 3 ड) 2
- 2) ऋषभदेवने लिपी का ज्ञान ——— इन्हे दिया।
 अ) भरत ब) सुंदरी
 क) विश्वकर्मा ड) ब्राम्ही
- 3) वसुदेवहिण्डी रचनाके प्रथम खंड में ——— लंभकोंकी रचना है।
 अ) 29 ब) 75
 क) 71 ड) 100
- 4) 'रयणसेहरनिक्कहा' इस कथा में ——— का वर्णन है।
 अ) संसार के भोगों का ब) राजाके जीवन चरित्र का
 क) पर्व दिनों में धर्मसाधना का महात्म्य ड) उत्सव का वर्णन
- 5) 'समराइच्चकहा' की रचना आ ——— ने की थी।
 अ) हेमचंद्र ब) हरीभद्र
 क) गुणचंद्र ड) चंद्र
- 6) 'समराइच्चकहा' रचना में ——— भवों की कथा है।
 अ) 1 ब) 9
 क) 3 ड) 2
- 7) आचार्य हरिभद्रसूरि ने व्यंगप्रधान ——— की रचना की।
 अ) समराइच्चकहा ब) धूर्ताख्यान
 क) अनेकांतजयपताका ड) योगबिंदू
- 8) आचार्य हरिभद्रसूरि ने दशवैकालिक सूत्र में ——— कथाओं की रचना की है।
 अ) 15 ब) 25
 क) 30 ड) 48
- 9) बाहुबली को ऋषभदेवने ——— का ज्ञान दिया
 अ) लिपिज्ञान ब) लक्षणशास्त्र
 क) अंकज्ञान ड) रूपकशास्त्र

- 10) अगडदत्त और जम्बूस्वामी की जीवनी के रचना का स्रोत ---- मानी जाती है।
 अ) वसुदेवहिंडी ब) आदिपुराण
 क) पउमचरिउ ड) संवेगरंगशाला
- 11) 'जं वावीय विस रुक्खो विस फलं चव पावेई' या लोकोक्तिचा अर्थ आहे.
 अ) विष फल देणारे वृक्षांचे बीज पेरल्यास विष फलांचीच प्राप्ति होते.
 ब) मधूर फल देणारे वृक्षांचे बीज पेरल्यास विष फलांची प्राप्ति होते.
 क) विष फल देणारे वृक्षांचे बीज पेरल्यास आम्र फलांची प्राप्ति होते.
 ड) काटेरी फल देणारे वृक्षांचे बीज पेरल्यास विष फलांचीच प्राप्ति होते.
- 12) 'वसुदेवहिंडी' के अनुसार दंडनीति समाज व्यवस्था की शुरुवात ---- इन्होंने की।
 अ) अभिचंद्र ब) चक्षुष्मान
 क) विमलवाहन ड) नाभिराय
- 13) 'समराइच्चकहा' कथा के प्रथम भव में ---- की कहानी वर्णीत है।
 अ) राम-लक्ष्मण ब) गुणसेन-अग्नीशर्मा
 क) कंस-श्रीकृष्ण ड) नंद-मौर्य
- 14) 'समराइचकहा' के अनुसार, अग्रिशर्मा गुणसेन के प्रति ---- भावनाएँ रखते हैं।
 अ) निदानरूपी शल्य ब) युध्दाची भावना
 क) मित्रत्वाची भावना ड) गुरुशिष्य संबंध
- 15) 'उपदेशपद' नामक रचना में हरिभद्रसूरि ने ---- कथाओं की रचना की है।
 अ) 48 ब) 52
 क) 60 ड) 70
- 16) रचना 'संवेगरंगशाला' ---- की भावना का प्रतिनिधित्व करती है।
 अ) वात्सल्य ब) संवेग
 क) शील ड) धर्म

प्र.2 नोट लिखे। (कोई भी चार)

16

- अ) आचार्य हरिभद्रसूरी
 ब) कुमारपाल प्रतिबोध
 क) उद्योतनसुरी द्वारा प्रतिपादित स्थापत्य के आधार पर कथा के भेद
 ड) 'संवेग रंगशाला'
 इ) 'नम्मयासुंदरीकहा'
 ई) भाषा के आधार पर प्राकृत कथा साहित्य के भेद

प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखिए। (कोई भी दो)

16

- अ) प्राकृत कथा प्राप्त होनेवाले साहित्य के संदर्भ में चर्चा करे।
 ब) आचार्य वीरसेन इनके द्वारा प्रतिपादित धर्म कथा एवं उसके भेदों को स्पष्ट करे।
 क) वसुदेवहिंडी रचना में उल्लेखित लोभी प्राणियोंकी कथा का संक्षिप्त वर्णन करें।
 ड) विभिन्न प्राकृत कथाकोश साहित्य का संक्षिप्त परिचय दे।

प्र.4 प्राकृत साहित्य में विभिन्न दृष्टीसे किये गये भेदोका वर्णन करे।

16

अथवा

प्राकृत कथा साहित्यका विकास एवं विशेषताये स्पष्ट करे

प्र.5 निलजसा लम्भककी विषयवस्तु स्पष्ट करे।

16

- 9) वैराग्य रसायन प्रकरण या नीतिकाव्याची रचना ---- यांनी केली.
 अ) जिनेश्वरसूरी ब) जिनभद्रगणि
 क) लक्ष्मीलाभगणी ड) धनेश्वरसूरी
- 10) ---- या नैतिक मुक्तक काव्याची रचना पद्यनंदीमुनी यांनी केली.
 अ) प्राकृतपुष्करिणी ब) धम्मरसायण
 क) वज्जालगंग ड) गाथासत्तसई
- 11) ऋषभपञ्चासिका याची रचना ---- यांनी केली.
 अ) धनपाल ब) अनंतहंस
 क) धनेश्वरसूरी ड) हरिषेण
- 12) रचनाशैली, विचारांची मनोहारिता रमणीय दृश्यांचे चित्रण, विषयाची उदात्तता, भाषेचे सौष्टव हे सर्व ---- मिळते.
 अ) महाकाव्यात ब) खण्डकाव्यात
 क) चरितकाव्यात ड) मुक्तककाव्यात
- 13) रयण चूडरायचरियं या काव्याचे रचयिता बृहद्गच्छीय उद्योतनसूरिके प्रशिष्य व आम्रदेवाचे शिष्य ---- हे आहेत.
 अ) गुणचंद्र ब) नेमिचन्द्रसूरि
 क) सिध्दान्त चक्रवर्ती नेमिचन्द्र ड) जिनेश्वरसूरी
- 14) अट्टावयम्मि उसहो चंपाए ---- जिणणाहो ।
 उज्जंते ---- पावाए णिब्भुद्धो महावीरो ।।
 अ) वसुपुज्ज-णेमिजिणो ब) सुमतिनाह-पारसो
 क) वसुपुज्ज-पारसो ड) सुमतिनाह-णेमिजिणो
- 15) वीसं तु जिण-वरिंदा ---- वंदिदा धुद-किलेसा ।
 ---- सिहरे णिव्वाणगया णमो तेसि ।।
 अ) नरासुर-उज्जंते गिरि ब) अमरासुर-सम्मदेगिरि
 क) नरासुर-सम्मदेगिरि ड) अमरासुर-उज्जंतेगिरि
- 16) आदिनाहचरित याची रचना ---- यांनी केली.
 अ) स्वयंभु ब) वर्धमानसूरि
 क) पुष्पदंत ड) रङ्धू

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) जोइंदु कृत परमप्पयासु
 ब) वैराग्यशतक
 क) शौरिचरित
 ड) सुरसुन्दरीचरियं
 इ) ऋषभपञ्चातिका
 ई) अरहन्तस्तवनम्

- प्र.3** उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **16**
- अ) गउडवहो ऐतिहासिक काव्य
ब) प्राकृत मुक्तककाव्य गाथासप्तशती
क) कव्वपा
ड) लीलावई कथेचा सारांश
- प्र.4** प्राकृत पउमचरियं या चरित काव्याची वैशिष्ट्ये सांगा. **16**
किंवा
वज्जालगं या काव्याचा परिचय देऊन साहसी पुरुषाचे वर्णन करा.
- प्र.5** गद्य पद्य मिश्रित चरित काव्याची वैशिष्ट्ये लिहा. **16**

- प्र.3** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **16**
- अ) प्राकृत करणानुयोग साहित्याचा परिचय दया.
ब) आ. शिवार्य आणि भगवती आराधना याचे थोडक्यात परिचय दया.
क) श्रावकाचार संबंधी साहित्याची माहिती दया
ड) अंगबाहय आगमांची चर्चा करा.
- प्र.4** शौरसेनी साहित्याचा परिचय देऊन त्याचे महत्वपूर्ण स्थानांबद्दल चर्चा करा. **16**
- किंवा**
- आ. धरसेन या पर्यंतची श्रुतपरंपरा सांगून षट्खंडागमाची रचना इतिहास व परिचय दया?
- प्र.5** आचार्य शिवार्य यांचा जीवनपरिचय देऊन भगवती आराधना या ग्रंथातील चोरांविषयी आलेले वर्णन विषद करा? **16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
हरिभद्रसूरी आणि त्यांचे साहित्य (MA16204)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) हरिभद्रसूरी यांच्या वडीलांचे नांव ---- होते.
 अ) शंकरभट्ट
 ब) बाणभट्ट
 क) पूर्णचंद्र
 ड) गुणसेन
- 2) धर्मकथेचे हरिभद्रसूरींनी ---- प्रकार सांगितले आहेत.
 अ) 6
 ब) 4
 क) 7
 ड) 11
- 3) समराइच्च कहा कथाग्रंथात शील, संयम, तप, व्रत यांची श्रेष्ठता दर्शवून ---- प्राप्तीस प्रेरणा दिली आहे.
 अ) इंद्रियसुख
 ब) धनसुख
 क) मोक्षसुख
 ड) कौटुंबिक सुख
- 4) शील, संयम, पुण्य-पाप या द्वारे मानव जीवन चित्रण केले जाते त्यास ---- म्हणतात.
 अ) अर्थकथा
 ब) धर्मकथा
 क) कामकथा
 ड) मिश्रकथा
- 5) क्रोध, मान इत्यादींनी पीडित परलोकास न मानणाऱ्या सन्मार्गाचा विरोध करणाऱ्यास ---- श्रोता म्हटले आहे.
 अ) उत्तम
 ब) मध्यम
 क) जधन्य
 ड) अधम
- 6) षड्दर्शन समुच्चयामध्ये एकूण ---- श्लोक आहेत.
 अ) 84
 ब) 1440
 क) 87
 ड) 120
- 7) जैमनीयमताप्रमाणे प्रमाणाचे भेद ---- आहेत.
 अ) 6
 ब) 4
 क) 3
 ड) 9
- 8) हरिभद्रसूरींचा खंडन मंडन करणारा आणखी एक ---- हा दर्शन ग्रंथ होय.
 अ) धूतरिव्यान
 ब) समराइच्चकहा
 क) शास्त्रवार्ता समुच्चय
 ड) सर्वज्ञसिद्धि

- 9) जम्बू द्वीपातील उज्जैन नगरीचा राजा ---- नायक तसेच प्रतिनायक ---- हा आहे.
 अ) सेन, विसेन
 ब) समरादित्य, अग्निशर्मा
 क) सिंह, आनंद
 ड) धरण आणि लक्ष्मी
- 10) तर्क, युक्ती ---- न्याय हे दर्शनशास्त्राचे मूलभूत अंग आहेत.
 अ) अनुमान
 ब) प्रमाण
 क) नय
 ड) निक्षेप
- 11) ---- हा ग्रंथ सर्वधर्म सहिष्णुता व समधर्मत्वाची भावना प्रदर्शित करणारा आहे.
 अ) आत्मसिद्धि
 ब) षड्दर्शन समुच्चय
 क) योगशतक
 ड) धर्म बिन्दु
- 12) ---- हे बंधनाचे कारण आहे व ---- हे मुक्तीचे कारण आहे.
 अ) प्रमाण-नय
 ब) मुक्ती-विशेष सुखाची प्राप्ती
 क) अज्ञान-आत्मज्ञान
 ड) आन्विकक्षिकी विद्या-विशुद्धी
- 13) स्कन्धाचे पाच प्रकार विज्ञान, वेदना, संज्ञा ---- व रूप हे आहेत.
 अ) संसार
 ब) संस्कार
 क) चेतन
 ड) अचेतन
- 14) हरिभद्रसूरी यांनी मिथ्या मान्यतेच्या खंडनासाठी ---- हा ग्रंथ लिहिला.
 अ) धूतरिव्यान
 ब) समराइच्चकहा
 क) आत्मसिद्धि
 ड) धर्म बिंदू
- 15) ---- यांनी विशिष्ट गाथेचा अर्थ न समजण्याने धर्मपरिवर्तन केले.
 अ) उद्योतनसूरी
 ब) हरिभद्रसूरी
 क) जिनभद्रसूरी
 ड) जिनेश्वरसूरी
- 16) हरिभद्रसूरी यांनी आपल्या शिष्यासाठी चैत्य वंदन सूत्राची ---- नावाची टीका लिहिली होती.
 अ) धम्मसंगहिणी
 ब) उपदेशपद
 क) आत्मसिद्धि
 ड) ललितविस्तरा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) हरिभद्रसूरींचे साहित्यिक सैध्दांतिक योगदान
 ब) हरिभद्रसूरींचे आध्यात्मिक योगदान
 क) समराइच्चकहा दुसऱ्या, तिसऱ्या भावाचे वर्णन करा.
 ड) धूतरिव्यान विषय परिचय
 इ) सांख्य दर्शन
 ई) नैयात्रिक दर्शन

प्र.3 उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) हरिभद्रसूरी प्राकृत काव्य संपदा स्पष्ट करा.
 ब) भारतीय दर्शनाची विशेषता
 क) षड्दर्शन समुच्चय विषय परिचय
 ड) हरिभद्रसूरी, साहित्य व वैशिष्ट्ये लिहा.

- प्र.4** प्राकृत काव्य साहित्य हरिभद्रसूरी यांची विशेषता स्पष्ट करा.
किंवा
समराइच्चकहा या कथेची वैशिष्ट्ये व विस्तार करा. **16**
- प्र.5** हरिभद्रसूरी जीवन परिचय देऊन साहित्य कथा स्पष्ट करा. **16**

- 9) "महाराष्ट्रश्रयां भाषां प्रकृष्टं प्राकृतं विदुः" हा महाराष्ट्री प्राकृताचे वैशिष्ट्य स्पष्ट करणारा श्लोक — यांनी लिहीला आहे.
 अ) भास
 ब) दंडी
 क) कालिदास
 ड) आनंदवर्धन
- 10) पतिव्रता नायिका उत्सवाच्या काळात सुध्दा — शृंगार करत नाही.
 अ) दुर्गत प्रोषित पतिकेच्या सांत्वनासाठी
 ब) दुःखद कारणास्तव
 क) मानभंगामुळे
 ड) साधेपणासाठी
- 11) — हया नदीचे काठ हळदीसमान पिवळे होत आहे.
 अ) कृष्णा
 ब) भीमा
 क) गोदावरी
 ड) वारणा
- 12) बंदिवासात असलेली बंदिनी धनुष्याच्या — द्वारे पुलकित होत आहे.
 अ) बाणास पाहून
 ब) टंकार
 क) तीक्ष्णतेने
 ड) पाहून
- 13) गाथासप्तशतीची प्रेरणा घेऊन गोवर्धनाचार्यांनी संस्कृतमध्ये — रचना केली.
 अ) गाहाकोस
 ब) आर्यासप्तशती
 क) वीरसत्तसई
 ड) बिहारीसत्तसई
- 14) भावी प्रोषितपतिका घरोघरी जाऊन — रहस्य विचारते.
 अ) जीव धारण करण्याचे रहस्य
 ब) धनार्जनाचे
 क) आनंदाचे
 ड) संसाराचे
- 15) आचार्य हेमचंद्र यांनी महाराष्ट्री प्राकृतास — म्हटले आहे.
 अ) विशेष प्राकृत
 ब) सामान्य प्राकृत
 क) शौरसेनी प्राकृत
 ड) अपभ्रंश
- 16) गाथासप्तशतीच्या मंगलाचरणामध्ये — स्तुति आहे.
 अ) शिव
 ब) गणेश
 क) ब्रह्मा
 ड) विष्णू

प्र.2 थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) मुक्तक काव्य वज्जालगं
 ब) प्राकृत भाषेचा इतिहास
 क) शिलालेखी प्राकृत
 ड) अर्धमागधी भाषा
 इ) महावीरचरियं ची कथावस्तु
 ई) सुदंसणाचरियं

- प्र.3 टीपा लिहा. (कोणत्याही 2) 16
- अ) सेतुबन्ध
ब) तरंगवती
क) हेमचंद्र यांची व्याकरण दृष्टिने रचना काव्य
ड) सामान्य प्राकृत ची विशेषता
- प्र.4 टीपा लिहा. (विस्ताराने दोन पैकी एक) 16
- अ) वज्जालगंगं—साहसी पुरुषाचे वर्णन करा.
किंवा
ब) गाथासप्तशती—मुक्तक काव्याचे वर्णन करा.
- प्र.5 दीघोत्तरी प्रश्न 16
- प्राकृत शब्दाची व्युत्पत्ति दाखवून मुक्तक काव्य, रसेतरमुक्तक काव्य स्पष्ट करा.

- 10) 'सिद्धहेमशब्दानुशासन' व्याकरण ग्रंथाचे कर्ते हे आहेत.
 अ) वररुचि ब) हेमचन्द्र
 क) त्रिविक्रम ड) मार्कण्डेय
- 11) प्राकृतप्रकाशमध्ये एकुण किती परिच्छेद आहेत?
 अ) 12 ब) 15
 क) 18 ड) 17
- 12) प्राकृतप्रकाशच्या प्रथम परिच्छेदाचे प्रथम सुत्र आहे.
 अ) इत्सदादिषु ब) लोपोऽरण्ये
 क) ए शय्यादिषु ड) आदेरतः
- 13) 'ए शय्यदिषु' सूत्राने 'सईया' चे रूप बनते.
 अ) शेज्जा ब) सेज्जा
 क) शय्या ड) सय्यो
- 14) 'लवणनवमल्लिकयोर्वेन' सूत्राने 'लवणम्' चे रूप होईल.
 अ) लोणं ब) लवणं
 क) लोकं ड) लोअं
- 15) समीकरण याचे भेद आहेत.
 अ) पुरोगामी ब) पश्चगामी
 क) पुरोगामी और पश्चगामी ड) कोणतेही नाही
- 16) वेगाने बोलण्याची अथवा स्वराघाताच्या प्रभावाने ध्वनिंचा ---- होतो.
 अ) आगम ब) द्वित्य
 क) लोप ड) सन्धि

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) 'प्राकृतप्रकाश' रचनेवरिल विविध टिका साहित्य
 ब) 'ऋ' चे परिवर्तन
 क) त्रिविक्रम यांचे 'प्राकृतशब्दानुशासन'
 ड) सामान्य प्राकृत (महाराष्ट्री प्राकृत)
 इ) 'प्राकृत प्रकाश' रचनेत असलेल्या विविध प्राकृत भाषांचा परिचय
 ई) 'कगचजतदपयवां प्रायो लोपः' या सूत्राच्या नियमनाविषयी माहिती द्या.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे द्या.

16

- अ) कोणत्याही 4 प्राकृत व्याकरणकारांचा परिचय द्या.
 ब) प्राकृत प्रकाश ग्रंथातील सामान्य प्राकृत भाषेच्या वैशिष्ट्यांचा परिचय द्या.
 क) 'प्राकृत प्रकाश' मध्ये आलेल्या सामान्य प्राकृतच्या कोणत्याही 5 नियमांचे संक्षिप्त वर्णन करा.
 ड) सिद्धहेमशब्दानुशासन

- प्र.4 अ)** 'प्राकृत व्याकरण साहित्याचा विकास व साहित्याचा परिचय दया. **16**
किंवा
- ब)** प्राकृत प्रकाश ग्रंथात आलेल्या विविध प्राकृत भाषांच्या सामान्य वैशिष्ट्यांचा परिचय दया.
- प्र.5 आ.** वररूचि यांचा व त्यांच्या 'प्राकृतप्रकाश' ग्रंथाचा परिचय दया. **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Prakrit Language & Literature: Research Methodology (MA16303)**

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) ——— म्हणजे सोडवण्यासाठी समोर आलेला प्रश्न होय.
अ) गृहितक
ब) अहवाल लेखन
क) तथ्य विश्लेषण
ड) संशोधन समस्या
- 2) संशोधन आराखड्याचे फायदे पुढीलपैकी होत.
अ) अचूक निष्कर्ष, तथ्य संकलन, आदर्श रूपरेषा व श्रम-पैशाची बचत, तथ्य विश्लेषण
ब) दिशाभूल व वैचारिक चिंतनास प्रतिबन्ध व संशोधन पद्धति व तंत्रज्ञान
क) सामाजिक क्रांती व विचार यांचे प्रतिबिंब व नविन संशोधन
ड) संशोधनाचे अंतिम टोक व अत्युच्च विचार व ज्ञानप्रसार
- 3) नेहमीच्या दैनंदिन जीवनात येणारे व संशोधन संबंधित उपयुक्त ठरणारे सुसंगत घटना अथवा माहिती म्हणजे ——— होय.
अ) गृहितक
ब) अहवाल
क) तथ्य
ड) संशोधन
- 4) वर्तमान अफगान, मध्य आशिया व निया प्रदेशातील शिलालेखाच्या प्राकृत भाषेचे संशोधन करण्यासाठी या लिपिचे अध्ययन करावे लागेल.
अ) वट्टेळुत्तु
ब) देवनागरी
क) खरोष्टि
ड) हळे कन्नड
- 5) नैतिकता मानवी भावना असली तरी त्याच्या आधाराने संशोधन ——— उपयोगी होऊ शकते.
अ) अवास्तविक
ब) प्रभावी और भविष्यकालिन संदर्भासाठी
क) अर्थार्जन
ड) नोकरीसाठी
- 6) 10 व्या शतकानंतरच्या प्राकृत हस्तलिखित ग्रंथांचे संशोधन करण्यासाठी या लिपिचे अध्ययन करावे लागेल.
अ) वट्टेळुत्तु—सिंहली—मालदीवी आदि
ब) देवनागरी—हळे कन्नड, मोडी आदि।
क) खरोष्टि—ब्राम्ही—एकाक्षरी आदि
ड) रोमन—नस्तालिक आदि

- प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)** **16**
- अ) साहित्य सर्वेक्षण
 - ब) संशोधन पद्धती
 - क) दुय्यम तथ्ये
 - ड) संशोधन आराखडा
 - इ) नमुना निवडीच्या पायऱ्या
 - ई) निरीक्षण पद्धतीचे गुण-दोष
- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2)** **16**
- अ) प्रतिदर्श (नमुना) निवड पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - ब) संशोधनाची व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करा.
 - क) चांगल्या संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ड) संशोधन अहवालाचा आकृतीबंध स्पष्ट करा.
- प्र.4 अ) तथ्य संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.** **16**
- किंवा**
- ब) संशोधन अहवालाचे स्वरूप व अंतर्भूत घटक व अहवालाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.5 माहितीचे स्वरूप, संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.** **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Prakrit Language & Literature: Research Methodology (MA16303)**

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय चुनिए।

16

- 1) ——— अर्थात् हल किए जाने वाला प्रश्न है।
 अ) परिकल्पना
 ब) रिपोर्ट लेखन
 क) तथ्य विश्लेषण
 ड) अनुसंधान समस्या
- 2) अनुसंधान डिजाइन के लाभों में शामिल हैं:
 अ) सटीक निष्कर्ष, तथ्यों के संग्रह, आदर्श रूपरेखा एवं श्रम—धन की बचत, तथ्यों का विश्लेषण
 ब) गुमराह और वैचारिक सोच एवं अनुसंधान पद्धति और प्रौद्योगिकी की निषेध
 क) सामाजिक क्रांति, विचार पर प्रतिबिंब और नए शोध
 ड) अनुसंधान, महत्वपूर्ण सोच और ज्ञान के प्रसार का अंतिम लक्ष्य
- 3) सामान्य दैनिक जीवन में घटित होने वाली घटनाएँ या सूचनाएँ अनुसंधान के लिए उपयोगी ——— होते हैं।
 अ) परिकल्पना
 ब) रिपोर्ट
 क) तथ्य
 ड) अनुसंधान
- 4) वर्तमान अफगानिस्तान, मध्य एशिया और निया क्षेत्र के शिलालेखों की प्राकृत भाषा पर शोध करने के लिए इस लिपि का अध्ययन करना होगा।
 अ) वट्टेलुत्तु
 ब) देवनागरी
 क) खरोष्ठी
 ड) हले कन्नड़
- 5) यद्यपि नैतिकता एक मानवीय भावना है, पर इस आधारित शोध ——— उपयोगी हो सकता है।
 अ) अवास्तविक
 ब) प्रभावी और भविष्य के संदर्भ के लिए
 क) कमाई
 ड) रोजगार के लिए
- 6) 10 वीं शताब्दी के बाद की प्राकृत पांडुलिपियों पर शोध करने के लिए इन लिपियों का अध्ययन करना होगा।
 अ) वट्टेलुत्तु—सिंहली—मालदीव आदि।
 ब) देवनागरी, हले कन्नड़, मोडी आदि।
 क) खरोष्ठी—ब्राह्मी—एकशारी आदि।
 ड) रोमन—नास्तलिक आदि

- प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)** **16**
- अ) साहित्य सर्वेक्षण
 - ब) अनुसंधान पद्धती
 - क) दुय्यम प्रदत्त
 - ड) अनुसंधान की रूपरेखा
 - इ) प्रतिदर्श (नमुना) चयन का स्तर
 - ई) अवलोकन पद्धती के गुण दोष
- प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखे. (कोई 2)** **16**
- अ) प्रतिदर्श (नमुना) चयन पद्धतीके भेद स्पष्ट करे।
 - ब) अनुसंधान की व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करे।
 - क) अच्छे अनुसंधान रूपरेखा की विशेषताये स्पष्ट करे।
 - ड) अनुसंधान रिपोर्ट की रूपरेखा को स्पष्ट करे।
- प्र.4 अ) प्रदत्त संकलन एवं भेद को समझाइए।** **16**
- अथवा**
- ब) अनुसंधान रिपोर्ट प्रारूप और घटकों और रिपोर्ट के प्रकारों की व्याख्या करें।
- प्र.5 प्रदत्तो के स्वरूप, संकलन एवं उसके भेद स्पष्ट करे।** **16**

Seat No.	
-----------------	--

Set P

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Prakrit Language & Literature: Research Methodology (MA16303)**

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Q.2 Write short Notes (Any Four) 16**
- Literature Review
 - Research Method
 - Secondary Data
 - Research Design
 - Steps of Sample Selection
 - Pros and Cons of observation Method
- Q.3 Answer the following Question (Any Two) 16**
- Explain the types of sample selection method.
 - Explain the practical utility of the research.
 - Define features of research design.
 - Explain outline of research report.
- Q.4 Answer the following questions (Any One). 16**
Explain data collection and its types.
OR
Explain research report format and components and types of reports.
- Q.5 Define nature of data and its types. 16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Prakrit 'Sattaka' & Karpoomanjiri (MA16304)**

Day & Date: Thursday, 28-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) कर्पूरमंजरी कथेचे प्रणेते कोण आहेत?

अ) राजशेखर	ब) भास
क) प्रवरसेन	ड) नेमिचंद्र
- 2) राजशेखर यांनी ---- भाषेत सट्टकाची रचना केली.

अ) मागधी	ब) महाराष्ट्री
क) शौरसेनी	ड) अर्धमागधी
- 3) लाट देशाचा ---- हा राजा आहे.

अ) शिवसेन	ब) अग्रसेन
क) हरिषेण	ड) चण्डसेन
- 4) ---- या कवि राजशेखरांच्या रचना आहेत.

अ) रामायण, महाभारत, कर्पूरमंजरी	
ब) बालरामायण, बालभारत, कर्पूरमंजरी	
क) बालरामायण, बालभारत, श्यामामंजरी	
ड) बालरामायण, मुद्राराक्षस, कर्पूरमंजरी	
- 5) 'रजनीवल्लभाशिखण्ड' ---- म्हटले आहे.

अ) राजशेखर	ब) कालीदास
क) हरिभद्र	ड) प्रवरसेन
- 6) मिअंगा चा अर्थ ---- आहे.

अ) मीरा	ब) मृदंग
क) मोर	ड) मलंग
- 7) ---- यास देखील प्रधान नट म्हटले आहे.

अ) सुत्रधार	ब) प्रतिहार
क) विदूषक	ड) शकार
- 8) कर्पूरमंजरी च्या प्रारंभास निर्विघ्न समाप्तीसाठी ---- केले आहे.

अ) मंगलगीत	ब) नान्दी पाठ
क) नन्दी	ड) निंदा पाठ
- 9) सट्टकामध्ये अंकास ---- म्हणतात.

अ) सर्ग	ब) परिच्छेद
क) जवनिका	ड) अंक

- 10) पाणिनीच्या मतानुसार नाटकाची उत्पत्ती ---- धातुपासुन मानली गेली आहे.
 अ) नट ब) नज
 क) कृ ड) दृश
- 11) कर्पूरमंजरी ---- देशाची राजकुमारी होती.
 अ) मध्यदेश ब) विदर्भदेश
 क) भारुकच्छ ड) उत्तरप्रदेश
- 12) परुसा सक्कअबंधा ---- वि होदि सुकुमारो।
 अ) पागदबंधो ब) पागदभाषा
 क) पाक् बन्ध ड) पागहबंध
- 13) कर्पूरमंजरी मध्ये ---- यास सिध्दयोगी म्हटले आहे.
 अ) चण्डपाल ब) प्रतिहार
 क) भैरवानंद ड) विदूषक
- 14) राजशेखर यांचा काळ ---- मानला जातो.
 अ) 8 वे शतक ब) 11 वे शतक
 क) 6 वे शतक ड) 9 वे शतक
- 15) योगशक्ति ने भैरवानंद ---- उपस्थित करतो.
 अ) रम्भामंजरी ब) कर्पूरमंजरी
 क) विदूषक ड) चण्डपाल
- 16) सट्टकाची कथावस्तु ---- असते.
 अ) काल्पनिक ब) ऐतिहासिक
 क) पौराणिक ड) व्यंग्य

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) विभ्रमलेख
 ब) राजशेखराचे मातापितरे
 क) विदूषक
 ड) चंडवाल राजा
 इ) कर्पूरमंजरी
 ई) भैरवानंद

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) 'कर्पूरमंजरी' मधील द्वितीय जवनीका याचा सार लिहा.
 ब) महाकवि राजशेखर यांचा परिचय द्या.
 क) 'कर्पूरमंजरी' याची कथावस्तु सांगून जवनीका चौथी ची माहिती द्या.
 ड) 'कर्पूरमंजरी' या कथेतील भाषेचे स्वरुपाची चर्चा करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

- अ) राजशेखर रचीत सट्टक कर्पूरमंजरीचा चारही जवनीकेचा आशय लिहा.
 ब) 'कर्पूरमंजरी' सट्टकाचे ऐतिहासिक महत्व विशद करा.

प्र.5 सट्टक म्हणजे काय? त्याची विशेषता यावर प्रकाश टाका.

16

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Prakrit) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Modern Prakrit Literature and Writers (MA16402)**

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) चंदनमुनि यांनी प्राकृत कथा रचना ——— आधारावार केली.
अ) समराईच्चकहा ब) भविसयदत्तकहा
क) सिरिपालकहा ड) जिनदत्तकहा
- 2) 'णीदिसंगहो' या ग्रंथात विद्यार्थीनी ——— दोष सोडले पाहिजेत.
अ) पाच ब) सहा
क) आठ ड) दहा
- 3) णियप्पझाणसारो या ग्रंथात ——— पद्य आहेत.
अ) 60 ब) 25
क) 55 ड) 101
- 4) 'णियप्पझाणसारो' याचा अर्थ ——— आहे.
अ) नियमसार ब) अध्यात्मसार
क) प्रवचनसार ड) निजात्मध्यानसार
- 5) 'णीदिसंगहो' ही रचना ——— वर अधारीत आहे.
अ) धर्मशास्त्र ब) नीतीशास्त्र
क) मोक्षशास्त्र ड) अध्यात्मशास्त्र
- 6) धर्मणीदि मध्ये ——— पद्य आहेत.
अ) 101 ब) 60
क) 25 ड) 100
- 7) आचार्य सुनिलसागर यांच्या संघात ——— स महत्व आहे.
अ) साहित्या ब) अनुशासना
क) मुनिपदा ड) लेखा
- 8) सर्व रोग, भय, दुःख आदि चा नाश ——— ने होतो असे आ. सुनिलसागर णीदिसंगहो मध्ये सांगतात.
अ) नवस केल्याने ब) जिनेंद्र भगवानाची स्तुतीने
क) तीर्थक्षेत्रावर गेल्याने ड) पुण्य केल्याने
- 9) 84 लाख योनीमध्ये ——— सारभूत आहे.
अ) नरक ब) त्रियंच
क) मनुष्य ड) देव

- 10) धर्माचा सार ---- आहे असे आचार्य णीदिसंगहो मध्ये सांगतात.
 अ) दया ब) प्रेम
 क) अहिंसा ड) हिंसा
- 11) रयणवालकहा या ग्रंथाचा संस्कृत छायांनुवाद ---- केला.
 अ) मुनि कनकनंद ब) मुनि दुल्हराज
 क) मुनि गुलाबचंद ड) मुनि स्थुलिभद्र
- 12) 'रयणवालकहा' या कथेचा शेवट ---- झाला आहे.
 अ) प्रेमाने ब) भगवती दिक्षेने
 क) लग्नाने ड) विरहाने
- 13) ---- राजा पुरिमताल नावाच्या नगरात राज्य करित होतो.
 अ) वीरसेन ब) शूरसेन
 क) भीमसेन ड) रत्नसेन
- 14) धम्मत्थकाम-पत्तत्थं, कल्लाणत्थं च मोक्खणं ।
 ---- सुलीलेण, किदं णीदिअ संगहं ।।
 अ) अइरिय ब) आइरिय
 क) आयरिय ड) आचरन्ति
- 15) सीलं हि सु-सहावो य सीलं च वद रक्खणं ।
 बंभचेर-मयं सीलं, ---- पालणं ।
 अ) मोक्खणं ब) रक्कणं
 क) सग्गुण ड) यापैकी नाही
- 16) येषां महोपकारो वर्तते ---- ज्ञान-दानैः ।
 अ) सरागत्व ब) एकत्व
 क) सम्यकत्व ड) बुध्दीत्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) प्राकृत वाणी
 ब) रयणवालकहा
 क) प्राकृत बोध
 ड) भावणासारो
 इ) भद्दबाहुचरियं
 ई) लोगणीदि मधील शिष्याचे लक्षण व सुनिलसागर यांचा परिचय थोडक्यात लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) णीदिसंगहो रचनेमधील मंगलाचरण सांगून धम्म णीदि लिहा.
 ब) निजात्मध्यानसार याचा भाव स्पष्ट करा.
 क) णीदिसंगहो रचनेमधील लोग णीदि थोडक्यात लिहा.
 ड) प्राकृत पुष्करिणी या बद्दल माहिती द्या.

प्र.4 अ) रयणवालकहा या कथेचा सारांश स्पष्ट करा?

16

किंवा

ब) आधुनिक प्राकृत साहित्य यांचा विस्तृत आढावा घ्या?

प्र.5 आचार्य सुनिलसागर यांचे जीवन व साहित्य याचे वर्णन करा.

16

- 8) वास्तूसार प्रकरणातील दुसऱ्या अध्याय ——— यामध्ये वेगवेगळ्या प्रकारचे दगड, मूर्तिच्या निरनिराळ्या अंगांचे ज्ञान, मूर्तिचे जडण-घडण, मूर्तिचे शुभाशुभ लक्षण इत्यादींचे वर्णन आहे.
- अ) गुहलक्षण प्रकरण ब) बिम्बपरीक्षा प्रकरण
क) प्रासाद प्रकरण ड) यापैकी एकही नाही
- 9) ——— हा ग्रंथ सं. 1372 मध्ये रचला. त्यामध्ये सोना, चांदी, तांबे, पितळ, जस्त, लोहा, पारा, सिंदूर, रूद्राक्ष इत्यादींची परीक्षा कशी करायची हे लिहिले आहे.
- अ) वास्तूसार ब) जोतिषसारं
क) द्रव्यपरीक्षा ड) रत्नपरीक्षा
- 10) घरात पूजनीय प्रतिमा ——— वाली असेल तर धन-धान्य व यशामध्ये वृद्धी होते.
- अ) 5 अंगुलवाली ब) 3 अंगुलवाली
क) 8 अंगुलवाली ड) 10 अंगुलवाली
- 11) पाषाण व लाकूड यामध्ये जर खड्डा, छिद्र, जीवांचे जाळे, गोलाकार रेषा, चिखल असेल तर ——— आहेत.
- अ) मोठा दोष ब) नाशकारक
क) कार्याची सिध्दी ड) सुखकारक
- 12) दिल्लीचा अंतिम हिन्दु राजा ——— राजांचा चार प्रकारच्या मुद्रांचे वर्णन आहे द्रव्यपरीक्षा मधील गाथा नं. 111
- अ) कुमारपाल ब) तोमर राजपूत
क) जितशत्रु ड) वीरब्रह्म
- 13) चौकडिया, कुंडलिया, कडलिया, छडुलिया, जकारिया, खालगा वापडा, मुलीना, सीहमार, चोरमार हया द्रव्यपरीक्षेतील गाथा नं. 94 ते 100 पर्यन्त ——— मुद्रांचे वर्णन आहे.
- अ) कुमरू मुद्रा ब) त्रिधातु मुद्रा
क) मालवी मुद्रा ड) स्वर्णमुद्रा
- 14) श्रीविजय, महापद्म, ——— लक्ष्मीतिलक, नरवेद कमलहंस व कुंजर हे सात प्रासाद जिनभगवानांना उत्तम आहेत.
- अ) नंद्यावर्त ब) सुनंदन
क) इंद्रनील ड) हेमवंत
- 15) अनेक प्रकाराचे शिखरांचा मान बघितला तर ——— प्रासाद तयार होतात.
- अ) 9420 ब) 9670
क) 9542 ड) 9324
- 16) कोना, प्रतिरथ, रथ, भद्र व मुखभद्र हे ——— आहेत. व नंदी, कर्णिका, पल्लव, तिलक, व तवंग हे ——— आहेत.
- अ) कोण-भद्र ब) पल्लव-कर्णिका
क) अंग-भूषण ड) भूषण-भद्र

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 16
- अ) ठक्कुर फेरू रचित धातुत्पत्ति
 ब) ज्योतिषसार
 क) गृह प्रकरणामधील आठ आय बदल लिहा.
 ड) वास्तूसार मधील प्रासाद प्रकरण मधील मंडपक्रम लिहा.
 इ) वास्तूसार मधील 25 प्रासादांचे नाव-विशेष लिहा.
 ई) प्रतिमेचे शुभाशुभ लक्षण.
- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
- अ) विभिन्न देशातील विभिन्न मुद्रांचे वर्णन करा.
 ब) ध्रुवादि 16 घरांचा प्रस्तार कथन करा.
 क) आचार दिनकर गृहविधलक्षण मध्ये केलेली वर्णन करा.
 ड) ठक्कुर फेरू ची रचना स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- ठक्कुर फेरू यांच्या प्राकृत रचनांचे विवेचन करा.
किंवा
 प्रासादाचे स्वरूप, प्रासादाचे उदयाचे प्रमाण, शिखराची उंची, शिखराची रचना, मंदिरात लाकूड कोणते वापरावे? ध्वजा दंड, ध्वजा मान सांगा.
- प्र.5 शान्तनादि 64 घरांची नावे, लक्षण, ध्रुवादि घराचे फळ ठक्कुर फेरू यांच्या साहित्याचे परिचय देऊन वर्णन करा. 16